

**РОЗДІЛ 2 «АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО»; «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»;
«МЕДИЧНЕ ПРАВО»**

УДК 342.9 (477)

DOI: 10.32751/2617-5967-2025-01-11

Беззубов Д. О.

доктор юридичних наук, професор,
академік Національної академії наук вищої освіти України,
провідний науковий співробітник
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України
ORCID ID 0000-0001-7183-5206

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: ІННОВАЦІЇ, РИЗИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

В статті подається аналіз концептуальних засад розвитку адміністративного законодавства, подаються ідею інновацій та перспектив цього процесу. Стаття розкриває основні напрями розвитку адміністративного законодавства з урахуванням тенденцій сучасного державотворення. Здійснено науковий аналіз сучасних наукових ідей, що спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства діяльності в сучасних умовах, їх оцінка та визначення ризиків та подальших перспектив. Розкриваються погляди відомих вчених в галузі адміністративного права на тенденції і процеси розвитку адміністративного законодавства. Розкривається детальний зміст поданих напрямів вдосконалення адміністративного законодавства: кодифікація, цифровізація, гуманітарні аспекти та доктринальні напрями удосконалення. В статті пропонується аналіз змісту інноваційного процесу в адміністративному законодавстві, оцінка ризиків при впровадженні в суспільні відносини напрацювань науки та корелюються перспективи розвитку адміністративного права та адміністративного законодавства. Стаття започатковує дослідження проблеми інституційної ефективності в адміністративному праві, дискусію про місце і роль цієї категорії як принципу.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративне законодавство, органи виконавчої влади, державне управління, публічне управління, цифровізація, доктринальні засади, інституційна ефективність, інновації, ризик

The article presents an analysis of the conceptual foundations of the development of administrative legislation, presents the idea of innovations and prospects for this process. The article reveals the main directions of the development of administrative legislation, taking into account the trends of modern state-building. A scientific analysis of modern scientific ideas aimed at improving administrative legislation in modern conditions is given, their assessment and determination of risks and further prospects are given. The views of scientists on the trends and processes of the development of administrative legislation are presented. The detailed content of the presented directions of improving administrative legislation is revealed: codification, digitalization, humanitarian aspects and doctrinal directions of improvement. The article presents an analysis of the content of the innovation process in administrative legislation, an assessment of the risks when introducing scientific developments into public relations, and correlates the prospects for the development of administrative law and administrative legislation. The article

initiates a study of the problem of institutional efficiency in administrative law, a discussion about the place and role of this category as a principle.

Keywords: *administrative law, administrative legislation, executive authorities, state administration, public administration, digitalization, doctrinal principles, institutional efficiency, innovation, risk*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Становлення адміністративного права як самостійної галузі супроводжується постійними трансформаціями в законодавстві, що зумовлює необхідність дослідження тенденцій і перспектив його розвитку. Адміністративне законодавство виконує ключову роль у забезпеченні функціонування публічної адміністрації, реалізації прав громадян, запобіганні зловживанням з боку суб'єктів владних повноважень.

Одним із головних напрямків розвитку адміністративного законодавства є формування і зміцнення концепції захисту прав і свобод людини і громадянина з однієї сторони і зміцнення основ державного управління та формування безпечного середовища для розвитку суспільних відносин з іншого.

В сучасних умовах розвитку держави є пріоритетними дві основних умови: перша – європейський вектор розвитку держави і друге – широкомасштабне вторгнення РФ, бойові дії та постійна загроза суверенітету держави. Виходячи із цих умов нагальним постає питання розвитку окремих галузей законодавства, особливо адміністративного, яке забезпечує розвиток суспільних відносин та формує базис для діяльності апарату державного управління, діяльності місцевого самоврядування і забезпечення законодавчих основ для національної безпеки.

Інноваційні зміни в діючому законодавстві мають за мету покращення рівнів нормативного регулювання суспільних відносин та захист інтересів фізичних та юридичних осіб. В цьому контексті розвитку адміністративного законодавства варто зазначити про обов'язкові врахування ризиків, які виникають при впровадженні нових нормативних актів. Саме оцінки співвідношення позитивних і негативних наслідків від конкретних нормативних актів адміністративного законодавства становлять принципово нову основу оцінки перспектив і ефективності нормотворчої діяльності.

Аналіз останніх публікацій.

Розвитку адміністративного права та адміністративного законодавства присвятили свої праці такі відомі вчені, як В. Б. Авер'янов, Н.О. Армаш, О.Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. Т. Білоус, С. В. Ківалов, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, С. Г. Стеценко, Т. О. Коломоєць та інші. Галузеві аспекти розвитку адміністративного законодавства досліджують В. Р. Барський, І. А. Грицяк, Л. Л. Грицаєнко, І. І. Корякіна, С. П. Кубієвич, О. В. Лаба, М. М. Микиєвич, Г. О. Пономаренко, Г. П. Ситник, А. В. Шендеровська, А. Г. Шендеровський, В. О. Шамрай, В. К. Шкарупа та інші вчені.

Мета статті – аналіз сучасних наукових ідей, що спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства діяльності в сучасних умовах, їх оцінка та визначення ризиків та подальших перспектив.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Загальні проблеми чинного адміністративного законодавства на сьогодні виступають пріоритетними для вирішення в концепті розвитку держави. Попри системність та динамізм розвитку, адміністративне законодавство України досі характеризується

окремими негативними моментами як: а) певною фрагментарністю правового регулювання; б) дублюванням повноважень органів публічної влади; в) недостатнім урахуванням європейських адміністративних стандартів; г) відсутністю єдиного кодифікованого акту, що об'єднав би основні інститути адміністративного права.

Основні напрямки розвитку з урахуванням проблем сучасної держави повинні відображати цілі та завдання адміністративного законодавства. Серед основних напрямів удосконалення чинного адміністративного законодавства є: кодифікація адміністративного законодавства, удосконалення інституту адміністративної відповідальності, цифровізація процесів державного управління, гуманітарна складова адміністративного законодавства та розвиток науково-доктринальних підходів в адміністративному праві. Потрібно зауважити, що це не весь перелік напрямів адміністративного законодавства, який потребує удосконалення.

Одним із головних напрямів удосконалення є кодифікація адміністративного законодавства. В українському правовому полі вже давно обговорюється потреба прийняття Адміністративного кодексу України, який міг би об'єднати норми, що регулюють адміністративно-правові відносини у сфері публічної адміністрації, правовий статус суб'єктів адміністративних проваджень, порядок надання адміністративних послуг, здійснення адміністративного контролю, відповідальності тощо.

В сучасних умовах вітчизняне адміністративне законодавство характеризується відсутністю певної логічної системи, розпорошеністю та суперечливістю. За сучасними даними в Україні діє понад 300 законодавчих і підзаконних актів, які регулюють сферу державного управління, але відсутня їх єдина концептуальна основа, присутні окремі елементи дублювання та колізій.[1]

Водночас, реформи публічного управління, розвиток сервісної держави та євроінтеграційні процеси потребують системності та цілісності регулювання. Наразі єдиним кодифікованим актом у галузі є Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП), прийнятий ще в 1984 році, що не відповідає сучасним реаліям. Тому наукова спільнота давно обґрунтовує потребу розробки та ухвалення Кодексу адміністративного права України, який би дозволив зробити норми адміністративного права більш пристосованими до застосування в сучасних умовах.

До основних проблем, які заважають кодифікації адміністративного законодавства в Україні в умовах війни та євроінтеграції на наш погляд відносяться: а) відсутність єдиної доктрини адміністративного права (як зазначав В.Б. Авер'янов, що ускладнює визначення логіки і структури майбутнього кодифікованого акту, з чим ми абсолютно погоджуємось) [2]; паралелізм норм у сфері державного та публічного управління (між законами України та підзаконними актами, тобто фактичне дублювання окремих нормативних актів, що призводить до різного застосування однакових норм різними органами виконавчої влади); недостатня політична воля і неузгодженість між різними гілками влади щодо бачення реформ (дублювання функцій декількох органів виконавчої влади та відсутність чіткої політичної орієнтації щодо розвитку суспільства і держави).

З урахуванням викладеного, кодифікація адміністративного законодавства в Україні є об'єктивно необхідною, вона дозволить визначити напрями розвитку суспільних відносин, межі застосування норм адміністративного права та дублювання функцій органів виконавчої влади. Її здійснення дозволить: а) підвищити якість державного та публічного управління; б) забезпечити правову визначеність для громадян; в) узгодити національну

модель адміністративного права з європейськими стандартами; г) посилити правовий захист осіб у публічно-правових відносинах.

Зауважимо, що процес кодифікації має базуватись на засадах публічної відповідальності, ефективності, доброчесності та сервісного підходу до державного та публічного управління.

Не менш важливим елементом цього процесу є удосконалення інституту адміністративної відповідальності. Зокрема, реформування КУпАП (Кодексу України про адміністративні правопорушення), що вже давно є застарілим, як у матеріальному, так і у процесуальному аспектах. Особливої уваги потребують питання відповідальності за корупційні діяння, конфлікт інтересів, а також розширення підстав для притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб.

Основні проблеми сучасного стану інституту адміністративної відповідальності: а) моральна і нормативна застарілість КУпАП. Попри численні зміни, КУпАП зберігає риси радянської нормативної бази. В ньому відсутні чіткі визначення багатьох понять (наприклад, «відповідальність юридичної особи», «малозначність правопорушення», «публічний інтерес»), не враховано сучасних викликів, таких як: цифровізація управління; делегування адміністративних повноважень; зростання кількості регіональних контролюючих органів, що застосовують санкції без єдиної методології; б) розбалансованість між правопорушенням і покаранням, адміністративні стягнення іноді носять репресивний, а не превентивний характер, порушуючи принцип пропорційності, закріплений у рішенні ЄСПЛ у справі «Європейський суд проти України». Часто суд не враховує обставини справи, або законодавство не дає змоги їх об'єктивно оцінити [3]; в) недостатність правового регулювання відповідальності юридичних осіб, незважаючи на практичне застосування до суб'єктів господарювання, механізм притягнення їх до адміністративної відповідальності не має чіткої правової бази, а судова практика — суперечлива.

Напрями вдосконалення адміністративного законодавства в сфері адміністративної відповідальності дозволить вирішити застарілі та суперечливі елементи деліктного адміністративного права: а) прийняття нового КУпАП (або Кодексу про адміністративні проступки) - науковці, зокрема В. Колпаков, Н.О. Армаш, О. Єшук, пропонують створити сучасний кодекс, який базувався б на: принципах правової визначеності; диференціації правопорушень; гарантіях прав суб'єктів; адаптації норм до європейських стандартів [4]; б) закріплення адміністративної відповідальності юридичних осіб, в цьому аспекті потрібно унормувати: підстави притягнення; суб'єктів відповідальності; процедуру доведення вини юридичної особи як організаційної структури; чітку межу між адміністративною й фінансовою відповідальністю; в) інтеграція адміністративної відповідальності у децентралізовану систему публічного контролю - це означає передачу певних повноважень органам місцевого самоврядування, але з одночасним посиленням контролю за дотриманням принципів належного врядування, презумпції невинуватості, доступу до ефективного засобу правового захисту; г) розширення можливості застосування непрямих форм відповідальності. Доцільним є запровадження альтернативних заходів: письмове попередження; публічне роз'яснення; адміністративна медіація.

Цифровізація державного та публічного управління є частиною технологічного розвитку державного управління, тому є обов'язковим елементом для розвитку адміністративного законодавства. Адміністративне законодавство має охопити

регулювання електронного врядування, електронних петицій, відкритих даних та штучного інтелекту у сфері надання адміністративних послуг.

Проблеми й виклики цифровізації створюють ризики матеріальної та моральної відсталості країни в сфері державного та публічного управління, виникає загроза втрати реальних перспектив та надбань сучасного науково-технічного процесу. Такими викликами є : правова невизначеність процедур оскарження дій, пов'язаних з автоматизованими рішеннями; інформаційна нерівність (цифровий розрив між містом і селом, різними віковими групами); низький рівень цифрових навичок серед держслужбовців; вразливість персональних даних, незважаючи на існування Закону України «Про захист персональних даних»; відсутність належної практики застосування принципів електронного врядування в судах (електронне правосуддя залишається на етапі формування).

Перспективи розвитку цифровізації – це напрямки розвитку адміністративного законодавства в сфері використання надбань науково-технічного процесу та створення сприятливих умов для впровадження електронного документообігу та прийняття рішень в суспільних відносинах та діяльності органів виконавчої влади, що регулюється нормами адміністративного права.

Цифровізація державного та публічного управління має стати: платформою довіри між владою і громадянином; засобом персоналізованого врядування, де кожна особа отримує послугу, адаптовану до її потреб; фактором антикорупційної боротьби, що забезпечує прозорість і автоматичність процедур.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує впровадження: штучного інтелекту в державному та публічному управлінні (AI-based decision-making); Data Governance — управління даними як об'єктом публічного інтересу.

Гуманітарний вимір адміністративного права – це один із перспективних напрямів досліджень в галузі адміністративного права, який до сьогодні не знайшов повноцінного відображення в дослідженнях сучасних вчених. Захист прав і свобод людини в адміністративному провадженні, забезпечення законності в діяльності органів публічної влади має стати не лише декларативним принципом, а дієвим елементом механізму функціонування адміністративного права.

Адміністративне право традиційно розглядається як галузь, орієнтована на врегулювання публічної влади, і насамперед — на забезпечення ефективного функціонування органів виконавчої влади [5]. Проте в умовах демократичної трансформації державності, розширення концепції прав людини, гуманітарний підхід до публічного управління набуває якісно нового значення.

Гуманітарний вимір адміністративного права — це орієнтація правового регулювання на гідність, автономію, свободу, інтереси і потреби людини як основного суб'єкта взаємодії з публічною адміністрацією.

Як зазначено у ст. 3 Конституції України, «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю». [6] Адміністративне право, як галузь публічного права, має служити саме реалізації цієї конституційної ідеї. [7]

На сьогодні потрібно констатувати наявність цілої низки викликів в напрямку впровадження гуманітарного підходу в сучасному адміністративному законодавстві. Серед них ми можемо виділити такі: перший виклик – залишки авторитарного управлінського підходу, у структурі українського адміністративного права ще присутня «наказовість»,

«сервілізм», обмеження вільного волевиявлення особи, в цілому регулювання в державному управлінні часто тяжіє до формалізму, а не до ціннісної орієнтації; другий виклик - інституційна інерція, яка проявляється в тому, що органи публічної влади та державного управління, особливо в діяльності місцевого самоврядування, не завжди орієнтуються на сервісну модель управління, натомість керуються принципами контролю, домінування і дисципліни. Це знеособлює людину в адміністративному процесі; третій виклик - прогалини в законодавстві, який проявляється в тому, що чинні адміністративно-правові акти часто не враховують соціально-культурний контекст: права в сфері використання мови, релігійні переконання, стан здоров'я, ментальні особливості тощо. Зокрема, на сьогодні, норми про обслуговування людей з інвалідністю, правовий статус національних меншин або біженців — фрагментарні.

З рахуванням важливості даного елемента потрібно виділити ризики деформації гуманітарного підходу: популізм — використання риторики «захисту прав людини» без реального змісту; цифрова дегуманізація — автоматизація управління без урахування індивідуального людського контексту; бюрократичний формалізм, який маскує порушення гуманітарного принципу «людина – перш за все»; ігнорування вразливих груп населення — осіб похилого віку, військовослужбовців, звільнених у запас, тимчасово переміщених осіб, осіб з ментальними особливостями тощо.

Перспективи розвитку гуманітарної складової адміністративного законодавства є частиною державної політики в сфері дотримання прав і свобод людини і громадянина, формування нових методів регулювання суспільних відносин на основі ідеології «людиноцентризму», яка розглядається відомими вченими - юристами такими як Т.О. Коломоєць та В.Я. Настюк в аспекті предмету адміністративного права, О.В. Скрипнюк за позицій конституційного права, С.Г. Стеценко з позицій адміністративного процесу, О.Ф. Андрійко та Гаращук В.М. в аспекті державного та фінансового контролю.

Такими перспективами як напрямками діяльності законодавчої гілки влади повинні стати: розробка відповідними Комітетом Верховної Ради України (за участі науково-дослідних установ) оновлення Концепції адміністративної реформи, прийняття Адміністративного кодексу України та Кодексу адміністративних проступків України, в якому гуманітарний вимір буде закріплено як основу регулювання відносин між особою і публічною адміністрацією; «інституціоналізація» офісів прав людини при органах влади на місцевому рівні, що здійснюватимуть превентивний контроль гуманітарного впливу управлінських рішень; розвиток human-centered design при розробці публічних послуг — участь громадян у проектуванні сервісів; обов'язкове навчання держслужбовців принципам гуманітарного адміністрування.

Науково-доктринальні засади розвитку адміністративного законодавства є частиною наукового та філософського осмислення місця і ролі адміністративного права в системі суспільних відносин. Сучасна адміністративно-правова наука в Україні закликає до системного переосмислення змісту адміністративного права як публічно-сервісної галузі, що має забезпечити не лише контроль, а й якісне обслуговування громадян.

Поняття та роль доктрини в правовому розвитку адміністративного законодавства визначається нами через місце і роль фундаментальної науки адміністративного права в регулюванні суспільних відносин.

Доктрина адміністративного права — це система наукових знань, концепцій і підходів, що відображають теоретичні основи і ціннісні орієнтири правового регулювання

у сфері державного та публічного управління. [8]

Сучасні наукові підходи до розвитку адміністративного права визначаються через методи регулювання суспільних відносин та взаємовідносин між органами виконавчої влади та фізичними і юридичними особами: 1. Публічне право як основа галузі. Сучасна доктрина адміністративного права базується на визнанні публічного інтересу як центральної категорії, при чому акцент робиться на забезпеченні балансу між владними повноваженнями органів публічної адміністрації та гарантіями прав особи. 2. Сервісна модель управління. На зміну класичній моделі нагляду приходять концепція держави-сервісу, де органи публічної влади виконують функцію «надання послуг», а не «контролю й примусу». 3. Інституціоналізація доктрини через вплив на законотворчу діяльність (наприклад, під час розробки Закону України «Про адміністративну процедуру»), судову практику (КАС України), та формування освітніх стандартів (галузевий стандарт 081 – «Право»).

Основними викликами та ризиками в реалізації доктринальних засад на сьогодні є: динамічність предмета адміністративного права (зміни суспільних відносин під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів державотворення), дискусія між вузьким (лише управління) і широким (усі публічно-владні відносини) розумінням, не визначеність між поняттями «державне управління» та «публічне управління», підміна понять щодо діяльності органів виконавчої влади, безсистемна «європеїзація» адміністративного права та відсутність чіткого розуміння кінцевої мети цього процесу; відсутність єдиного адміністративного кодексу, що би закріпив доктринальну модель системи; суперечність між формальним законодавством і реальним адміністративним процесом; політична нестабільність та військові дії на території держави, що заважає стабільності доктрини; застарілість Концепції адміністративної реформи.

Перспективи розвитку доктрини адміністративного права полягають у формуванні нових підходів до розвитку науки адміністративного права та більш широке застосування наукових розробок в практику державного управління; прийняття єдиного Адміністративного кодексу України, що поєднає норми матеріального, процесуального та деліктного права; доктринальне оновлення понятійного апарату: розмежування між «державним управлінням», «публічним управлінням», «публічною послугою», «управлінською компетенцією», «процедурним захистом»; поглиблення міжгалузевих досліджень: взаємозв'язок з конституційним, економічним та інформаційним правом; оновлення та прийняття нової редакції Концепції адміністративної реформи.

В цьому напрямі потрібно зазначити, що в юридичній практиці не визначено, які ймовірності позитивного або негативного впровадження законодавчих змін в реальні суспільні відносини в усіх сферах життя держави. Оскільки адміністративне право є найбільш наближеним до суспільних відносин і безпосередньо регулює їх, то можна говорити про наявність такої категорії як «інституційна ефективність».

Інституційна ефективність – це сукупність показників економічного та соціального ефекту, що дозволяє зробити оцінку від впровадження в суспільні відносини окремих нормативних актів адміністративного законодавства.

Інституційна ефективність як принцип адміністративного права повинен знайти відображення в сучасній науково-правовій дискусії з позицій фінансових та інформаційних вимірів функціонування органів виконавчої влади. Оскільки органи виконавчої влади є найбільшою частиною витрат в Державному Бюджеті України питання ефективності їх

діяльності є найбільш актуальним в умовах війни та дефіциту бюджету.

Складовими елементами цієї категорії на нашу думку є: правовий ризик – це ймовірність негативного впливу та небезпек від впровадження нормативного акту; інноваційний ефект – це позитивні зміни та результати впровадження нормативного акту і перспективний вимір – тобто ймовірності і сценарії розвитку суспільних відносин після остаточного впровадження нормативного акту в суспільні відносини.

Одним із напрямів розвитку адміністративного законодавства є посилення статистичних методів та закріплення цих методів в перспективних нормативних актах, таких як Адміністративний кодекс України та Кодекс України про адміністративні проступки.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Потрібно зазначити, окреслені напрями розвитку адміністративного законодавства є лише частиною наукового осмислення проблем науки адміністративного права на сучасному етапі державотворення. Охоплені напрями дають можливість лише окреслити шляхи подолання наявних проблем адміністративного законодавства.

З урахуванням мети та завдань дослідження можна зробити такі основні висновки: 1. цифровізація публічного та державного управління в Україні має перетворитися з формальної «джиталізації» на системну трансформацію логіки функціонування держави, орієнтованої на потреби громадян, принципи прозорості, доступності й ефективності; 2. основними аспектами впровадження технологій в державне та публічне управління є удосконалення нормативної бази, підвищення цифрової компетентності держслужбовців, а також гарантування захисту прав громадян в умовах автоматизованих процедур; 3. гуманітарний вимір адміністративного права є індикатором зрілості публічної влади. Лише за умови, коли адміністративне право не тільки дисциплінує, а й захищає, підтримує, виявляє повагу до людської гідності, можна говорити про його трансформацію з карального інструменту на право сервісу і довіри; 4. науково-доктринальні засади розвитку адміністративного права є інтелектуальним фундаментом правової реформи у сфері публічного управління. Саме доктрина задає напрям оновлення законодавства, впливає на судову практику і формує сучасну модель публічного права як гуманного, орієнтованого на особу механізму взаємодії з державою. 5. сучасний етап розвитку науки адміністративного права дозволяє сформувати базу наукової дискусії щодо місця і ролі інституційної ефективності як складового елементу діяльності органів виконавчої влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бандурка О. М. Публічне управління в умовах трансформації державності : монографія. Харків : Золота миля, 2021. 304 с.
2. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України. Академічний курс : у 2 т. / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. 591 с.
3. Практика Європейського суду з прав людини / уклад. В. Глуценко. Київ : ВАІТЕ, 2020. 336 с.
4. Армаш Н. О. Концептуально-методологічні засади співвідношення державних політичних посад з посадами державної служби в органах виконавчої влади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2014. 412 с.
5. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 640 с.

6. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

7. Андрійко О. Ф. Публічна адміністрація в Україні: організаційно-правові засади. Київ : НАДУ, 2005. 296 с.

8. Авер'янов Вадим Борисович. Вибрані наукові праці /Упорядники: Андрійко О.Ф. (керівник колективу), Нагребельний В.П. та інші, за заг.ред. Ю.С Шемшученка, О.Ф. Андрійко.- К.: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України. 2011 – 448 с.

УДК 342.1

DOI: 10.32751/2617-5967-2025-01-12

Гусаров С. М.

*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України,
заслужений юрист України,
Харківський національний
університет внутрішніх справ,
професор кафедри адміністративного права та процесу
<https://orcid.org/0000-0002-8136-0694>*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СЛУЖБОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ СТОСОВНО ПОЛІЦЕЙСЬКИХ, ЩО ВЧИНИЛИ ДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПРОСТУПОК

Розглядається порядок притягнення поліцейських, що вчинили дисциплінарний проступок, до дисциплінарної відповідальності. Відзначається, що важливе значення для притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності має встановлення обставин вчинення дисциплінарного проступку, особи, яка його вчинила, та її вини, ступеня тяжкості дисциплінарного проступку та розміру заподіяної шкоди. Вказується, що встановлення вищезазначеного здійснюється у рамках службового розслідування.

Вивчаються надбання науковців щодо визначення поняття «дисциплінарне провадження» та переліку стадій притягнення до дисциплінарної відповідальності. Відзначається, що службове розслідування слід вважати ядром порядку притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейських, що вчинили дисциплінарний проступок.

Розглядається стан правового регулювання службового розслідування стосовно поліцейських, що вчинили дисциплінарний проступок, зокрема особливості проведення службового розслідування в період дії воєнного стану. Обґрунтовується недоцільність норми щодо покладання тимчасового виконання обов'язків за іншою посадою на відстороненого від виконання службових обов'язків поліцейського на час проведення службового розслідування у період дії воєнного стану. Доводиться, що відсторонення поліцейського від виконання службових обов'язків є правом, а не обов'язком відповідного керівника. Тобто цей захід можна взагалі не застосовувати. Стосовно покладання тимчасового виконання обов'язків за іншою посадою або переведення на іншу посаду, то це можна здійснити і керуючись загальними нормами Закону України «Про Національну поліцію».